

UREDNIŠTVO I UPRAVA

ZAGREB

MASARYKOVA ULICA 28a

Telefon broj 67-80

ISTRA

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine

LJUBLJANA

Erjavčeva cesta 4a

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

NOVO DELOVNO POLJE DRUŠTVA
„ITALIA REDENTA“

Društvo »Italia Redenta« se je s tekočim šolskim letom začelo uveljavljati na novem raznarodovalnem polju. Otvorilo je namreč kar 293 večerne tečaje izključno v slovenskem in hrvatskem delu Julijske Krajine. S temi tečaji je prevzela »Italia Redenta« naloge, ki jo je v zadnjih vršilo društvo »Umanitaria«. To društvo je vzdrževalo namreč v manjših krajih, ki ležijo daleč od prometnih cest posebno tečaje italijanskega jezika za starejšo generacijo, »ki ni imela sreče, da bi lahko pohajala italijansko ljudsko šolo«. Obisk teh tečajev je bil za vse starejše ljudi brez izjeme obvezen. To delo je sedaj, kakor rečeno, prevzela »Italia Redenta«. Prevzela je še drugo nič manj važno nalogo. Fašistična šolska politika gre za tem, da ohrani mladino tudi po končani šolski obveznosti do dovršenega 18. leta stalno pod vplivom italijanskih učiteljev, katerih glavna naloga je, da nadaljujejo poitalijančevanje slovenske mladine. V to svrhu so šolske oblasti otvorile v sakem večjem kraju primerno nadaljevalno šolo med slovenskim podeželskim prebivalstvom zlasti kmetijsko tečaje. Posebno važnost pa posvečajo dekliskim nadaljevalnim tečajem, kajti deklata upajo prej pridobiti za italijansko stvar in tako poitalijančiti bodoče družine. Ker ne morejo oblasti otvoriti takih tečajev tudi v manjših krajih, je priskočila na pomoč »Italia Redenta« s svojimi tečaji.

Novo ustanovljeni tečaji tega društva so namreč obvezni za vse osebe v starosti nad 20 let in za vse fante in dekleta v starosti od 14. do 18. leta. Navidezno imajo ti tečaji namen, da nudijo obiskovalcem primerno strokovno znanje, v resnici pa so to samo raznarodovalnice, kakor je to tudi javno priznal poročevalec v »Piccolo della Sera« od 28. aprila t. l.

Od omenjenih 293 tečajev ima 241 tečaj obče izobraževalni značaj, 30 tečajev je za analifabete (čitaj za ljudi, ki ne znajo italijanskega jezika i kajti prav slovenski del Julijske Krajine izkazuje skoro najmanjši odstotek analifabetov od vse Italije), trije tečaji so določeni za nadaljno izobrazbo, 17 za gospodinjstvo, 3 za kmetijsko strokovno izobrazbo.

V tržaški pokrajini poslujejo taki tečaji: v tržaški občini na Proseku; v tomajski občini: v Tomažu 1 moški in 1 ženski tečaj; v Avberju; v zgornji občini: v Malem repnu, Saležu, Brišcih in Samatorici; v Repentabru dva: 1 moški in 1 ženski; v nabrežinski občini: v Sempolaju, Medji vasi, Jamljah in Cerovljah; v štijski občini: pri Sv. Tomažu in v Gornji Braniči dva, 1 moški in 1 ženski; v sežanski občini: v Brestovici, Mrčah, Povirju in Storjah; v dijaški občini: v Rodiku, Škofljah, Podgradu in v Barki dva: 1 moški in 1 ženski; v vremski občini: v Ležečah; v košanski občini: v sami Košani in Volčah, Čepnem in Ostrožnem brdu; v senožeški občini: v Lazah, Senadolah in Dolenji vasi; v hrenoviški občini: v Velikem Ubelskem in Šmihelu; v postonjski občini: v Studenem; v smihelski občini: v Kalu; v šempetrski občini: v Palčjem in Trnjah; v Bukovju; ter v slavonski občini: v Kočah, Rakitniku in Orehu.

Poleg teh tečajev za splošno izobrazbo ima »Italia Redenta« v Tržaški pokrajini še tri tečaje za »polanalifabete«, namreč v Kuzljah, v Mislićah in na Morozinskem otoku za italijanske ribiče.

V puljski pokrajini so tečaji: V koprski okolici: v Tinjanu, Hrastovljah, Truškah in Krkavcih; v herpelskem okolišu: v Beki in Tubljah; v Sovinskih, pri Motovunu; v bujski občini: v Skorušicah, v Grožnjahu 1 moški in 1 ženski, v Brdu 1 moški in 1 ženski, v Kubertonu in v Šterni; v tinjanski občini: v samem Tinjanu, v Kringi pri Sv. Petru v Sumi in Ježinu; o poreški okolici: v Vabrigi, v Fuškulinu, v Dračevu in v Taru; v oprtaljski občini: v Livačah, Gradinji in Topolovcu, v vižinadski občini: pri Sv. Nedelji; v vižinjski občini: v samem Vižnjanu ter v frakcijah Sveti Vital in Novi vasi pri Črnem vrhu; v Kranjski občini pri Svetvinčentu; v štanciji Montelago čičih pri Rovinju; v Balah in v frakciji te občine Golaš; v vodnjanski občini: v Juršićih in Segotićih; v bužetski občini: v Račicah, Sv. Donatu, Senjaku, Sovinjaku, Strpedu, v Movražu, in na Vrhu, tu dva oddelka; v pazinski občini: v Gračišču, Bermu, Cerovljah, Krbunah, Miravalle(?), pri Sv. Katari, ni in Sv. Magdaleni v Zamasku, Marletih, Oričih, Ošličih, Rušcih, Kašćerji in Trvižu; v puljski občini: v Laboriki, (tu dva oddelka), v Pomeru, Premanturi, Sišanju, Medulinu, Galežanu, Kavranu, Banjolah, Alžunju, Ližnjaju, Montiću, in Ušićih; v žminjski občini: v Modrušanah, Petercolih in Rudanah; v kanfanarski občini: v Baratu in v Okretih in Kurilih; v labinski občini: v Barbićih, v Brudecu, v Brovinju (?), v Golji, v Salakovcih, Tragatarićih, Čepiću, Krbkih in Dobranah; v holjunske občini:

FRANCESCO NITTI VJERUJE U SLOM FAŠIZMA
IZJAVA BIVŠEG PRETSJEDNIKA TALIJANSKE VLADE „INTRASIGEANTU“

F. S. Nitti.

ta« donosi velikim slovima na prvoj stranici ovaj značajan napis, koji bi imao da služi kao neki motto za novu borbu:

»Sedam mjeseci rata. — 3000 mrtvih. — 40.000 ranjenih i bolesnih. — 10 milijardi priznatih troškova za rat. — Zlatna rezerva približava se nuli. — Vanjska trgovina, turizam, trgovačka mornarica, zdrave industrije — sve je u stečaju. — Anschluss je na vidiku. — Prijetnja rata u Evropi. — Sankcije se nastavljaju. — Sve veće patnje i umornost u talijanskim afričkim trupama. — Neočekivan otpor abesinskih trupa na jugu. — Sigurnost da će se rat produljiti u beskonačnost. — U unutarnjosti Italije crna bijeda. — Nezadovoljstvo, koje se su-

Oni ne gube nade. Mislimo talijanske antifašiste.

Badoglio ulazi u Adis Abebu, Haile Selasie napušta zemlju prevaren i razočaran od Evrope, sezona kiša još nije uslijedila, sjeverni front je razbijen. Ali talijanski antifašisti još vjeruju u — slom fašizma. Eto, posljednji broj pariškog tjednika »Giustizia e Libertà« donosi velikim slovima na prvoj stranici ovaj značajan napis, koji bi imao da služi kao neki motto za novu borbu:

država samo nadom u skori svršetak rata. — U ovakvoj situaciji bi jedinstven anti-fašizam, s praktičnim planom akcije, mogao da napokon postane snaga, koja bi spasila Italiju.«

To je ukratko, vrlo zbijeno, lapidarno izneseno vjerovanje talijanskog antifašizma. Za »Giustiziu e Libertà« ne bi se moglo reći, da na stvari gleda sa prevelikim optimizmom. U toj grupi i u tom listu ima ljudi, koji se ne boje gledati istini u oči. Tu smo mogli često čitati sasvim stvarne prikaze situacije, u kojima se kritički govorilo o fašizmu i antifašizmu i nisu se stvarali zaključci isisani iz maloga prsta. Carlo Rosselli je ozbiljan realista. On je svjestan mnogih činjenica: da je Evropa izdala Abesiniju, da je talijanska vojska imala uspjeha, da je fašizam još živ, on je svjestan i toga, da antifašizam još nije pokazao velike snage — ali još uvijek on vjeruje u skori slom fašizma. Možda Carlo Rosselli i njegovi oko »Giustizia e Libertà« ipak znadu o svemu onome što navještaju više nego što kažu? Možda. U svakom slučaju interesantan je njihov optimizam i mi ga bilježimo, ne ulazeći u analiziranje.

Ali ne ostajemo samo na toj pojavi iz »Giustizia e Libertà«. Ima nešto što je za procjenu situacije još karakterističnije. To je jedna izjava g. Nittija. Bivši pretsjednik talijanske vlade Nitti, koji sada živi kao dobrovoljni emigrant u Parizu, nije čovjek, koji se mnogo istrčava. On čak i suviše

mного štiti i drži se zakopčano. Toliko je rezerviran u odnosu prema fašizmu, da su mu početkom abesinskog rata s lakoćom pripisali neku izjavu u prilog Mussolinija (što je on, razumije se, demantirao). Nitti piše naučna djela političko-ekonomskog karaktera, od toga živi, odgađa svoju djecu i nerado daje izjave za štampu o fašizmu i Italiji. Pa ipak je pred dva, tri dana primio urednika pariškog velikog lista »L'Intransigeant« g. Pierre Breta u svojem stanu i s njim razgovarao o Italiji. G. Bret piše o životu i radu Nittija i postavlja mu neka pitanja. U razgovoru mu je Nitti izjavio, da voli najgoru demokraciju nego najbolju tiraniju, ali da za sada još želi da živi u sjeni i da čeka konac fašizma...

»J'attends la fin du fascisme« — rekao je Nitti.

Saradnik »Intransigeanta« je ostao začuđen, pričilo mu se da dobro ne čuje, pa je zapitao Nittija, da li je doista rekao, da očekuje konac fašizma i da li je to moguće poslije uspjeha Badogliovih trupa i svega onoga što se događa s Abesinijom. Na to je Nitti — piše g. Bret — dobro naglašujući, pogledavši ga čvrsto u oči još jednom jasno rekao, da doista čeka konac fašizma, ali da ne želi da još dade izjavu što on o tome misli, i kako će do sloma doći.

Ovo odlučno isticanje g. Nittija u toliko je značajnije kad se uzme u obzir da je »L'Intransigeant« bio veoma naklonjiv Mussoliniju.

DOK VRŠE PREMETAČINU, KARABINJERI KRAĐU PO
NAŠIM KUĆAMA

Štanberger Ružu istukli kada je protestirala

Vrbovo, aprila 1936. Nedavno smo vam javili kako su bili uhapšeni braća Štanberger, a također smo vam javili o hapšenju i trećeg brata. Ovog puta hoćemo da vam opišemo još nekoje detalje kod hapšenja trećeg brata.

Kada su njega uhapsili na Uskrsni ponedjeljak napravili su u kući premetačinu. To im nije dostajalo, nego su sve po kući porazbacali. U jednom ormaru imala je majka gore spomenutog sahranjeno i pristjeđeno 600 lira. Kada su našli ovaj novac jednostavno su si ga prisvojili. Gospodja Štanberger Ruža nije to opazila, jer je bila

od silnog straha sva izvan sebe, ali je krađu novca opazila nezina kćerka Ruža, djevojka stara 26 godina. Ona je karabinjerima rekla neka ne krađu mukom stečeni novac, ali oni se na njezino upozorenje nisu obazirali. Kada je kćerka još oštrije protestirala, oni su je pograbili i počeli je nemilosrdno tući i vući po podu od sobe. S njom su radili ne kao sa čovjekom koji ima pravo na život nego još gore, nego sa životinjom. Djevojka je zadobila više tjelesnih ozljeda, a u selu je taj postupak izazvao veliko zgražanje i strah. — Čić.

Leopold Hrovatin iz Vitovlj obsojen na 1 leto ječe

Gorica, maja 1936. (Agis.) — V mjesecu januaru letošnjega leta je bil na svojem domu na Vitovljah nad Osekom aretiran od šempaskih karabinjerjev 26-letni Leopold Hrovatin, posestnikov sin iz Vitovlj, in odpeljan v goriške zapore. Glede nekoga dogodka, o katerem so se bile razširile govorice po vasi in okolici, so prišli karabinjerji v vas in ugotovili, da je bil

dogodku prisoten tudi Hrovatin. Ker je bil pa v teku preteklega leta postavljen pod policijsko nadzorstvo za dobo dveh let, se ne bi smel zvečer ganiti iz hiše, ampak biti doma. Vsed tega so mu napovedali aretacijo in ga odvedli v goriške zapore, kjer je bil pred kratkim tudi proces. Obtoženi Hrovatin je bil obsojen na leto dni ječe.

KONCERT U NEW-YORKU POSVEĆEN
NAŠEM NARODU POD ITALIJOMSVE VEĆI INTERES NAŠIH ISELJENIKA
ZA JULIJSKU KRAJINU

New-York, maja 1936. — Udruženje za obranu Jugoslavena pod Italijom (organizacija sastojeća iz delegata slovenskih, hrvatskih i srpskih društava u New-Yorku i okolici), priredit će u subotu 23. maja veliki koncert u New-Yorku u Poljskom narodnom domu (Arlington hall 23 St. Mark's Place, Manhattan).

Na tom koncertu će sudjelovati sva naša pjevačka društva i razni naši odlični umjetnici, pjevači i glazbenici, pa će to biti jedan od najvažnijih koncerata naših iseljenika u posljednje vrijeme. Mole se sva društva u New-Yorku i okolici da si zabilježe gornji datum i da svoje priredbe urede tako kako ne bi padale u isti dan.

Koncertat je posvećen braći u ropstvu, koji — kako čujemo s raznih strana — prate s velikim zanimanjem i zahvalnošću rad američkih Jugoslavena za njih.

I. BRATINA

POŠALJITE PRETPLATU

v Bivio(?) in Lupoglavi; v Lanišću; v Uniljah na istoimenskem otoku, na otoku Veliki Kanidol; na otoku Cres; v Osoru, v Beležu (dva oddelka), v Stivanu in Grmovcih. V puljski pokrajini poslujejo tudi 16 tečajev za analifabete, odnosno »polanalifabete«, in sicer v Radinju pri Črnem vrhu; v Monfrdinju pri Tinjanu; v stanici Spanidgi pri Rovinju; v Brdih pri Sovinjaku; v Katunih in Madalenčićih pri Pazinu; v Barbarigi in Segotićih v vodnjanski občini; pri Sv. Luciji in Sv. Nikoli v Labinskoj; na posestvu Sv. Marka pri Pulju ter na otoku Cres; v Pernatah, Stivanu, in Sbišini.

Poleg tega je »Italia Redenta« vzdrževala v puljski pokrajini dva nadaljevalna tečaja za fante od 14. do 18. leta in sicer v Kaldiru in v Zeleskih pri Barbanu; dalje 18 tečajev za gospodinjstvo: v Vižnjaju; v Skuljarih pri Buzetu; v Pazinu; v Pičanu; v Hekih; v Labinu in njegovih frakcijah Sv. Nedelja, Sv. Lovreč, Brgudac in Tragatarić, v Plominu in Plominski luk; v Ližnjaju; končno še tri kmetijske strokovne šole: v Bermu, v Rovinjskem selu in pri Sv. Lovreču na Labinskoj.

V Reški pokrajini se je otvoril 21 tečaj za splošno izobrazbo, in sicer v matarski občini: v sami Materiji in v Brezovici, Kovčicah, Goleu, in Tatrah; v podgrajski občini: v Žejanah, Munah (tu dva oddelka) in Staradu; v Premu in v Čeljah; v knežjaški občini: v Baču, Juriščahu in Za-

gorju; v bistriški občini: v Trnovem, Topolcu, Tominjah, Zareču, Podstenjah, Harijah in Veliki Bukovici; v jablaniški občini: v Vrbovem, Kuteževem, Podgrajah in spod. Zemonu; v jelšanski sbočini: v Novokračini, in Pasjaku; v Klani; v Matuljski občini: v samih Matuljah in v frakciji Zvonice ter v Mošeniški Dragi.

Večernji tečaji za analifabete se vršijo v Žejanah, na Artvižah pri Materiji in v Lisu pri Klani.

V goriški pokrajini poslujejo sedaj 71 splošni tečaj in 4 tečaji za »polanalifabete«, in sicer: na Krasu: v komenski občini: v Velikem dolu, Pliskovici in Tomačevici; v opatjeselski občini: v Selu in v Dol. Brestovici; v temeniški občini: v Kostanjevič, Lipi in Vojski; ter v stanjelski občini v Kobli Glavi; — na Vipavskem: v ajdovski občini: v Dolu, Lokavcu, Kovku in Otlici; v vipavski občini: v Budanjah in Gočah; v Zaloščah pri Dornbergu; v Gradišću pri Renčah; v Brjah pri Rihemberku; v šempaske občini: v Oseku in Vituvljah; v Batujah pri Črnicah; in v Zdravčini pri Zagraju; v Brdih; v Dobrovici, Kozbani, Steverjanu, Vipolžah in Kožani; — v soški dolini in na trnovski planoti: v kanalski občini: v Avčah, Logeh, Ročinju in na Vrhu; v Kalu, v Kanalskem Lomu in v Šeberljah; v Voglarjih pri Trnovem; v Lokoven pri Čepovanu; na Grgarju, Batan, Lokhi in Ravnah; v Colu in Podkraju; pri Sv. Luciji, v Lomu, Ponikvah in Slapah; —

v Grahovem in Temlinah, v idrijski občini: v Kanomlji, Ledinah, na Vršniku in na Vojskem; v črnovrški občini: v samem Črnem vrhu, v Kanjem dolu, Godovici, Idrijskem logu, Lomeh, in Zadlogu; v Boven (dva oddelka), v Logu, Čezsoči in Zagi.

Tečaji za »polanalifabete« so v Poličah pri Sv. Luciji, v Čekovniku nad Idrijo, v Podlaci pri Grgarju in v Logeh(?) pri Breginju.

Ogromno število tečajev, ki so se istočasno otvorili, izbira krajev in ime samega društva, ki te tečaje vzdržuje, priča dovolj jasno o njihovem pravem namenu. Društvo samo in tudi fašistični tisk tega tudi ne prikrivajo, temveč jasne priznavajo, da gre za čisto raznarodovalno akcijo pod krinko dopolnilne in strokovne izobrazbe. Seveda zmore tako obsežno delo samo z ogromno podporo države in drugih javnih faktorjev. Ako bi bilo društvu »Italia Redenta« in fašistični vladi na tem, da zmanjša nepismenost in da širi prosveto med ljudstvom, potem bi imele veliko bolj hvaležnega polja v ogromnem delu vseh starih pokrajin, ki stojijo glede izobrazbe daleč za našim narodom v Julijski Krajini, o čemur pričajo že italijanske uradne statistike. To pa je priznala tudi »Italia Redenta« kajti v zadrski pokrajini je smatrala za potrebno, da otvori v samem Zadru kar štiri analifabetske tečaje za italijanske vojae iz drugih pokrajin Italije, ki tam služijo

P. P.

ITALIJANSKE VOJAŠKE UTRDBE OB SEVERO-VZHODNI MEJI

Kranjska gora, maja 1936. (Agis.) Kot poročajo iz Trbiža so z vojaškimi utrdami takoj ob meji pri postaji Fužine na levi strani že končali. Podrli so tudi žično vzpenjačo, ki so jo bili postavili takoj ob začetku del na tem obmejnem predelu. Obratno pa na desni strani železniške proge, kjer utrdbe še niso dokončane. Tu gradijo že dve leti nepretrgoma, razen v zimskih mesecih, ko zapade od visok sneg. Tudi letos se pričakuje, da bodo prišli za delo v najkrajšem času. Čez zimo se je to vrtilo samo straža, ki strogo nadzire ves teren in pazi, da se ne bi kdo približal.

MASKIRANJE UTRJENIH PREDELAV

Godovič, aprila 1936. (Agis.) — V obmejnem pasu pri Godoviču, kjer so zadnja leta gradili obsežne utrdbe, so ob dokončanem delu vse pokrili s travo in zasadili z drevjem. Zadnje čase pa nanovo sadijo na tem utrjenem terenu drevesca in polagajo sveže ruše trave, ker se je večina tega, kar so obložili in zasadili, ko so delo končali, vse posušilo.

CESTA MED GODOVIČEM IN ČRNIM VRHOM POLNA STRAŽ.

Godovič, aprila 1936. (Agis.) — Cesta med Godovičem in Črnim vrhom se od Godoviča do Predgriz vije v srpnatih po hribu. Vojaške oblasti so dale po svojih delavcih te srpnate presekati s potmi oziroma širokimi stezami, katerih se pa civilisti ne smejo posluževati. Cesta je polna raznih obmejnih patrulj, ki strogo pazijo, da se ne bi kdo pregrešil zoper te fašistične zapovedi.

UTRJEVALNA DELA V OKOLICI SNEŽNIKA SE BODO PRICELA.

Reka, aprila 1936. (Agis.) — Po najnovjših vesteh bodo v najkrajšem času že pričeli z utrjevalnimi deli okrog Snežnika, kljub temu, da so se še lansko jesen širile vesti, da so tu za enkrat prenehali z utrjevanjem.

ITALIJANSKI PARNIKI ZA PREVOZ V VZHODNO AFRIKO.

Trst, maja 1936. (Agis.) — Vsa italijanska mornarica je bila, kot je že poročalo časopisje, mobilizirana v vojne operacije. Skoro vse razpoložljive trgovske ladje so bile v ta namen zasedene in poleg tega je bilo v inozemstvu nabavljenih 15 novih skupaj za 225 ton. Skršene so bile tudi vse potniške linije, da so tako lažje dosegli čim hitrejši in čim komodejši transport v Afriko.

Za vsak parnik, ki ima prostora za 1.500 do 2.000 ljudi so dobili naloge, da morajo vkrčavati najmanj po 4.000 oseb s pripadajočo prtljago in opremo. Samo v enem takem prevozu je umrlo 12 vojakov vsled prebale oskrbe. Tudi mornarji, do deljeni k tem prevoznim parnikom se pri tožujejo nad slabo oskrbo in pravijo, da navadno ne morejo spati radi prenatrpanosti in nesnage vsled česar je stalno do 30 % uslužbenih mornarjev nesposobnih za delo.

ITALIJANSKI MORNARJI PRED SODIŠČEM

Trst, maja 1936. (Agis.) — Še v drugi polovici lanskega leta je bil nek mornar zasačen od fašističnih oblasti medtem, ko je vršil propagando proti italijansko-abisinski vojni. Ko se je vrnil v Napoli, je bil takoj aretiran in predan sodišču.

Pri nenadni policijski preiskavi na nekem parniku v Napoli so dobili neke antifašistične liste, vsled česar je bilo aretiranih sedem mornarjev od katerih eden je bil pozneje obsojen na konfinacijo.

REVŠČINA V BAŠKI DOLINI

Sv. Lucija, maja 1936. (Agis.) — Kljub temu, da je precej fantov odšlo v Abesinijo, je brezposelnost vedno občutnejša in s tem v zvezi tudi revščina rase. Sila kola lomi, in ni čudno, če se prijavljajo brezposelni za službo v Afriki, ker se na ta način vsaj gladi rešijo in upajo na boljše vsaj toliko časa, dokler ne pridejo na mesto.

ITALIJANSKE OBLASTI SO TUDI DVO-LASTNIKOM ZVIŠALE DIREKTNE DAVKE

Kranjska gora, maja 1936. (Agis.) Našim državljanom, dvolastnikom, ki imajo del svojega posestva na italijanski strani so v letošnjem letu oblasti ponovno zvišale direktne davke.

MALI ABESINCI MJESTO PSICA.

Pariška »Unita« javlja iz Rima:

Javljaju nam da iz Abesinije donasja ju u Italiju male Abesince i da ih daruju raznim gospodama i svakome ko ih hoće. To stvara novu formu snobizma. Mlade i elegantne gospoje pokazuju se na šetnji s malim crncima. Siromasi i radnici se bune. Kažu: »Hoće da uklinu ropstvo u Africi, a uvađaju ga u Italiji. Ako hoće da pomažu siromašnu djecu, u Italiji ih imaju koliko god žele itd.«

Eto, mali crnci služe mjesto pekinških psica elegantnim fašističkim signorima.

O NOVI RIBIŠKI NASELBINI NA LASTOVEM

Značilni članek nemškega manjšinskega lista v Jugoslaviji

Ponovno smo že v našem listu omenili novo ribarsko naselbino na Lastovem, ki je ustanovila fašistična vlada z namenom, da tako čimprej poitalijanči domače hrvatsko prebivalstvo in da iz te postojanke čim izdatneje izkorišča ali celo zlorablja naše morje.

V naslednjem podamo natančnejše poročilo o tej naselbini, ki ga nismo morda povzeli po kakem fašističnem listu, temveč po dnevniku Nemcev v Jugoslaviji »Deutsches Volksblatt«, ki izhaja v Novem Sadu in čigar sotrudnik ali sourednik H. W. je bil očitno povabljen gost pri otvoritvi nove naselbine na Lastovem. Članek, ki ga je objavil omenjeni list v svoji številki od 30. aprila t. l. pod navedeno šifro, se glasi tako-le:

»V Jakinu smo se vkrcali. Okoli pol dneva je ladja »Lazzaro Mocenigo« zaplaval na široko morje. Na Lastovem se bo kistila ribiška naselbina, kateri bodo dali ime Luigi Razza. To je ime onega ministra, ki je na poletu v Vzhodno Afriko postal na tajinstven način žrtev letalske nesreče...

Lastovo s svojimi 53 štirjaskimi kilometri površine je čaroben otok. ... Le malo človeških bitij živi na tem otoku. Komaj 1700, ki bivaajo največ v glavnem kraju Lastovo na severni obali. ... V 10. stoletju se je uprlo mesto Uoli, za kar ga je dož Pietro Orseolo II. uničil. Preživele prebivalce so pregnali v notranjost dežele, da ne bi prišli v stike z »beneškim morjem«. Tako si razlagamo, da so Lastovčani opustili ribarstvo in se posvetili poljedelstvu. Toda prav pred dalmatinsko obalo, kjer leži otok ob otoku in je med njimi veliko globokih kanalov, je Jadran poseben bogat na ribah. Od te skoro neskončne množine otokov pripada en večji otok: Lastovo, politično k Italiji. Med svetovno vojno so prebivalci zapustili otok, ne da bi se več vrnili (!). Ni bila pač več dana možnost,

spravljati ribe na trg in od ribarstva živeti. Morje pa tu skoro da gomazi od rib in drugih morskih živali. ...

Minister Luigi Razza je izbral Lastovo, da postane središče velikopotezno osnovanega ribarstva.

Točno v 100 dneh je nastala sedanja ribarska naselbina »Luigi Razza«, zgrajena po ukazu komisarijata za notranje naseljevanje od ribarske zadruge »San Marco« v Pulju. Ta zadruga je začasno naselila 80 ribičev, ki tvorijo 21 družin. Od teh jih je 40 Istranov, nekdanjih članov ribarskih zadrug v Fazani, Umagu, Vrsaru in Rovinju. 20 jih je prišlo od abruške obali in še 20 od Apulije. Vsi so že opremljeni z motornimi čolni, jadrnicami in potrebnimi mrežami. Ribarsko vas obkrožeta dve dolinici, ki se stekata v luki Lago grande. Vas obsega sedaj večje poslopje za pripravo rib, 21 ribarsko hišo, barvarnico, nekaj delavnice, Cerkev, občinska hiša, šola in pošta se pravkar dograjuje. Stanovanjske hiše so preproste, toda čedne in prijazne. Vsaka ima tri sobe, kuhinjo, shrambo in pomožne pritlikline. Okoli hiše je nekaj zemljišča. Grmičevje brani naselbino pred burjo in jugom. Tudi za vodo je preskrbljeno. Kmalu bo peljala vozna česta do Lastovega, ki leži 8 km daleč, in kamor prideš sedaj le po morski poti, ako nečeš postati planinec.

Iz ribarske vasi Razza, ki jo je krstil državni podtajnik v ministrstvu za trgovsko mornarico Host-Venturi in blagoslovil zadrski nadškof, bo kmalu nastalo mestce. Življenja polna, cvetoča bitja so zbrana na slavnostnem prostoru. Dekleta iz Lastovega v krvavordeh narodnih nošah, bodoče neveste in žene mladeničev, ki so se na novo naselili.

Kakšen veselji babilon narečij je ta ribiška vas. Primorsčina, otoška italijansčina, abruščina in apulščina se medsebojno mešajo in učitelji v Razzi so imeli težko nalogo, da brzda jezike.

Te ribiške družine so pionirji. Kar rabijo, jim je dala Italija: grudo in zemljo, hišo, ladje in orodje, poleg tega še toliko denarja na roko, da vztrajajo, dokler ne bo ribarstvo toliko prinašalo, kolikor je potrebno za življenje. Tedaj bodo morali pomagoma vračati kapital. Toda v dvaletih letih bodo te družine lastnice svoje hiše in vsega, kar spada zraven.

Zavod za konzerviranje rib, hladilnike za sveže morske živali, ribji trg, ladje, ki bodo spravljale bogastvo teh voda v surovem in obdelanem stanju na kopno, ostanejo v rokah zadruge.

Piramida iz belega mramorja se dviga ob pristanišču in naznanja v latinskem in italijanskem jeziku, da je Italija zgradila to vas v 100 dneh.

Še pred večerom je zopet odplula naša motorna ladja »Lazzaro Mocenigo«, ki je prva obiskala ta dosedaj od vsega sveta zapuščen otok.

Tako se glasi poročilo v novosadskem dnevniku »Deutsches Volksblatt«. Mi bi radi vprašali gospoda H. W., zakaj ni res postal planinec in se nekoliko ogledal po Lastovem. Morda bi tedaj spoznal tudi domače prebivalstvo, razumel bi namene, ki jih ima fašistična vlada z novo ribiško vasjo, in videl bi morda na otoku še druge bolj obsežne priprave, ki pričajo v nameh Italije, ki so vse prej kakor miroljubne in prijateljske. Vprašamo pa tudi gospode, ki izdajajo to glasilo nemške manjšine v Banatu, ali so res smatrali za potrebno, da na tak način poveljujejo te priprave fašistične Italije, s katerimi hoče samo raznaroditi domače hrvatsko prebivalstvo na otoku in s katerimi hoče do skrajnosti izkoriščati morsko bogastvo ob naši obali.

(Op. ur.: Isti članek je prinesla tudi graška »Tagespost« dne 5. t. mj., toda s polnim imenom avtorja, ki se piše Hugo Webinger.)

P. P.

FRAN BATIČ IZ ŠEMPASA OBDOJEN NA TRI LETA KONFINACIJE

Gorica, maja 1936. (Agis.) — Še v decembru lanskega leta je bil po nalogu gorške policije aretiran v Šempasu Franc Batič, star 28 let. Bil je odpeljan v gorške zapore, kjer je bil zadržan več mesecev v preiskovalnem zaporu. Kolikor smo mogli doznati ga je policija dolžila za celo vrsto političnih zločinov in takih zločinov, da če bi jih uspelo dokazati, bi bil sigurno obsojen na večletno ječo. Vendar je pa Batič, ki, kolikor je domačinom in okoličanom znano, se ni nikdar ukvarjal s politiko niti s kako drugo prepovedano

stvarjo, kajti dobro je vedel, da posebno na njega pazi budno oko policijskega in fašističnega zaupnika v Šempasu, dokazal, da je popolnoma nedolžen. Kljub temu pa Batiča niso poslali domov, ampak izročili so ga gorški konfinacijski komisiji, ki ga je v začetku letošnjega leta obsodila na tri leta konfinacije.

Batič je svoj čas št. liral v Tolmini in je med tolimskimi študenti tudi splošno znan. Sklepa se, da je vse to delo podle ovadbe izvršene zaradi sovraštva z namenom maščevanja.

NAŠIM LJUDIMA ODUZELI POGRANIČNE KARTE

Naš narod na granici trpi veliku štetu od toga

Škalnica, maja 1936. U ovim našim krajevima niti za vrijeme svjetskog rata nije se osjećala ovakva oskudica i ovakav glad kao što je nastao kod nas unatrag nekoliko mjeseci. Mi smo i tako uvijek oskudjevali na svemu i teško prolazili, ali sada nam je nemoguće izdržati. Još smo nekako mogli lakše da snašamo tegobu u ovim krajevima dok smo imali pogranične putnice, jer smo mogli s njom donijeti s preko granice po 10 kg brašna, s kojim smo nekako proživljeli. Tamo nas je 10 kg bra-

šna stajalo 7 lira, a ovdje moramo za ovih 10 kg. dati 18 do 20 lira. Od nove godine pa do sada svim našim ljudima i ženama koji su imali ove putnice oduzeli su im i nitko je više ne može da dobije osim njihovih povjerljivih ljudi koji idu preko radi vršenja propagande i špijunaže. Te karte su oduzeli i našim susjedima u Klani, Rupli, Lipi itd. Za nas je ovo veliki udarac, jer istu robu moramo tri puta skuplje plaćati, a nemamo od kuda.

Graničar.

Aretacija zaradi tihotapstva

Št. Peter na Krasu, aprila 1936. (Agis.) — Koncem marca so nekega dne miličniki iz Knežaka zasledili v nekem bregu 5 konjev, ki so jih smatrali za vtihotapljenje, in nekaj oseb poleg konj. Že oddaleč so začeli streljati in metati bombe tako, da so se razbežali vsi, ki so bili tam. Le neki domačin, ki je tudi ravno tako slučajno kot miličniki prišel do vtihotapljenih konj in ki ima eno nogo malo pokvarjeno, ni mogel tako hitro zbežati in miličniki su ga ujeli. Takoj po tem je bil izdan alarm na vse strani in vse, kar je v okolici uniformiranega se je trudilo, da bi prišli na sled predrznim tihotapcem, to-

da zaman. Na nekem travniku so pri tem iskanju izsledili nekega mladeniča, doma iz Narina, po domače Pilerovega, ki je snažil travnik ali senožen. Oddali so tudi na njega nekaj strelov in ga ranili. Fant je, ko je bil že ranjen, pričel bežati ter se zatekel v neko bližnjo hišo po prvo pomoč, a so ga pozneje izsledili. Aretirali so ga in odpeljali v Knežak, kjer so ga neusmiljeno pretepili, kljub temu, da vedo, da je popolnoma nedolžen. Ko so mu miličniki pokazali vso svojo lunaško moč so ga z avtobusom prepeljali v postojnsko bolnico, kjer je stalno zastražen.

VUNU U ČIČARIJI REKVIRIRALI

još na ovcu i plaćaju je po 2.50 lira kg.

Vodice, aprila 1936. — Život kojega sprovodimo već 18 godina pod talijanskom vlašću ne da se više izdržati. Sve što smo imali to su nam oduzeli, a sada su posegli i za onim od čega imamo jedini prihod.

Svima je već poznato da naš narod u Čičariji nema drugih prihoda osim od ugledarstva i ovčarstva, ali kako smo vam javili u šumu nam ne daju. Svaki seljak ima po nekoliko ovaca, od kojih nije bogzna kako veliki prihod, ali vlasti su nam i taj prihod oduzele, tako da su nam svu vunu

još na ovcu zaplijenili. Nijedan seljak ne smije nikom drugom prodati osim vlastima. Za kilogram vune obećano nam je od vlasti 2 lire i 50 centezima. Sa ovim postupkom oduzet nam je više nego polovicu prihoda, jer mi bi privatno mogli prodati vunu po 7 lira. Takodjer nam je zabranjeno ostaviti vunu za domaću uporabu, jer su još na ovcu proračunali da jedna ovca ima godišnje od 180 do 200 deagrama vune. Ovaj je popis i ovu procjenu izvršila naša općina. Sa ovakvom procjenom mi smo još više oštećeni. — Čič.

RIMSKA VUČICA

Broj sinova rimske vučice

Talijanske novine donasja posljednjih dana krupnim slovima broj mladih Talijana i Talijanki koji su organizovani u fašističkoj stranci. Na dan 30 aprila o. g. taj broj je iznosio 4 milijuna 750 hiljada i 778 organizovanih sinova rimske vučice i potomaka Romula i Rema, osnivača Rima.

Ali — rimska vučica je postala kostur bez mljeka i jedna djeca neće doživjeti suđbinu praotaca Rema i Romula. A bez mljeka rimske vučice nema ni Rimsko carstvo.

MOLITEV VIDEWSKEGA ŠKOFA NOGARE

V Vidmu so imeli svečan blagoslov zastav in slike Marije Pomocnice. Slike iz l. 1511 je blagoslovil škof Nogara in se imel ob tej priliki tudi poseben vznešen govor. Povzdigoval je novo fašistično Italijo, ki je našla svojo pot in daje čudovit vzgled svetlu v svoji moči in disciplini. V njej sta združeni religiozni in domovinski moment. Kdo jim bo danes zavrl pot K tej zvezi je treba dodati še našo trijumfalno pot v Afriki, kjer so naši vojniki strli močnega sovraženika, premagali vse teškoče, tudi take, ki so se zdele nepremagljive. V Afriki bo Marija božja varovala naše vojake in delavce, ki so poklicani tja na civilizatorsko delo, dokler ne bo prišel dan zmaga in triumfa. O Brezmadežna, izroči vojakom naš pozdrav in voščilo, in daj da bo naša zastava zmagovitno zaplapolala v Afriki in vzdrževala zvestobo in ljubezen tej naši blaženi Mariji.

ZADARSKI ŠKOF MUNZANI

V Zadru so blagoslovili pred kratkim drog in zastavo, ki so jo darovali vojni prostovolci in dalmatinski »Azzurri«. Blagoslovil jo je škof Munzani, ki je rekel tudi, da so s tem najlepšo simbolično gesto hoteli utrditi bratske vezi, ki večje dalmatinske Italijane s ostalimi. Govoril je o Duceju, ital. bersalieriju, ki vodi s trdno roko Italijo od zmage do zmage proti slavnemu elju, po poti ki jo je začrtala božja previdnost. Ta nova Italija hoče utrditi svojo božjo dočnost na granitnih temeljih svete vere. In če nihče drugi, je Duce izvršil čudež pomiritve med cerkvijo in državo.

Gospod R. Rotter-Prigonski s Pelječa, ki tako zanimivo piše o hrvatski pridišnji škofa Munzanija na Lastovu, neka se prečita tu notico!

U ZAGREBU, 7. MAJA.

SITUACIJA

Car Haile Selasije je napustio Abesiniju. — Maršal Badoglio je ušao u Adis Abebu. — Mussolini je održao govor Talijanima i svijetu, u kojemu je najavio, da je Abesinija talijanska. To su sve velike stvari, za Abesiniju i njene prijatelje teške stvari. Mnogo što iznenadjuje. Drugačiji se razvoj očekivao. Nekoji detalji izgledaju upravo nevjerojatni. Nevjerovatan je u prvom redu taj odlazak Negusov. I zato je misteriozan. Mussolini je najavio, da je zauzeo Adis Abebe postignut cilj i da Italija sklapa mir s Abesincima, koji joj se pokoravaju. Ali upravo u tome što se Negus nije odrekao prestolja i što Talijani nisu zauzeli nego jedan manji dio Abesinije javljaju se znaci za jednu novu fazu talijansko-abesinskog sukoba, u kojoj će važnu ulogu igrati zaštitnica Negusova Engleska, a i Francuska. Italija će biti prisiljena da za neko vrijeme i onako obustavi rat zbog kiša, ali rat će se nastaviti na diplomatskom terenu velikom žestinom. Mussolini je već izrazio svoje strahovanje od sukoba u Evropi zbog Abesinije time što je izjavio, da se afrički rat ne prenese na Evropu, jer zna da bi to značilo katastrofu Evrope. Time on kao da zbacuje sa sebe odgovornost za ono što bi moglo sada da nastane. Mogućnosti za konflikt Velike Britanije i Italije danas su veće, nego ranije, ne samo zato, jer su slomom Abesinije jače ugroženi britanski interesi u Africi i na Sredozemnom moru, nego i zbog nove situacije u Francuskoj poslije nedjeljnih parlamentarnih izbora, koji mogu da znače slom fašističke politike Francuske, uspiju li one snage, koje su pobijedile da dodju do upliva na francusku državnu politiku. Italija, koja se oslonila sva na Francusku, od koje je očekivala, poslije velike potpore u Društvu naroda i slabljenja britanske pozicije, i novčanu pomoć, mogla bi se skorih dana naći u vrlo teškoj situaciji.

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

MUSSOLINI UKIDA KATOLIČKE OMLADINSKE ORGANIZACIJE.

Javljaju nam iz nekoliko mjesta pokrajine Venecije da su vlasti ukinule sve katoličke organizacije. Uzrok tog raspuštanja katoličkih organizacija je u tome što među mladim organiziranim katolicima postaje nezadovoljstvo s afričkim ratom sve veće i veće.

Taj slučaj je značajan. Papa i visoki crkveni dostojanstvenici podržavaju svim silama Mussolinijev krvnički pothvat u Africi. Međutim mladi katolici, većinom radnici koje je najteže pogodio rat, ne slijede crkvenu hijerarhiju i otvoreno izražavaju svoje nezadovoljstvo.

Mladi antifašisti i svi prijatelji mira i slobode bit će uz bok mladim katolicima u njihovoj borbi za očuvanje katoličkih organizacija. Unità.

ANTIFAŠISTI SE NE ŽURE

Jedan torinski list, ismijavajući naš dug boravak u inostranstvu, napisao je ovih dana: »Ne treba se žuriti, emigranti!«

Ne, ne treba se žuriti!

Mi se ne žurimo, jer smo sigurni u pobjedu. Sigurni smo da imamo pravo; sigurni smo da služimo pravednoj stvari za koju se može mirno i umrijeti i u izgnanstvu, kao Amendola, Gobetti, Turati, Treves, Ferrari, Donati, ili pak podnijeti mučeništvo u domovini kao Matteotti, Sozzi, Piccinini, Schirru, Ceva i mnogo drugih.

Garibaldi je bio u izgnanstvu od 1831 do 1848. Sedamnaest godina. Mazzini uz male prekide, od 1832 do 1872. Sasvim tim su ova dva »fuoruscita« osuđena na smrt od Savoia-a ipak nešto značila i učinila u talijanskoj i evropskoj historiji. A s njima hiljade i hiljade emigranata.

Mi smo prividno osamljeni; manjina koja govori u ime svih. Radi toga ne možemo nikada šutjeti niti napustiti borbu. Čim je veća šutnja tamo, tim glasnije protestiramo mi ovdje. To je protest za kojega se nadamo da ćemo ga uskoro izreći djelima i oružjem. Giustizia e Libertà.

VOJNICI U PULI PROTESTIRAJU PROTIV SLABE HRANE.

Pula, maj 1936. — U kasarni ratne mornarice u Puli vojnici su jednog dana počeli lupati po šalicama prije dijeljenja ručka u znak protesta protiv slabe i nedovoljne hrane.

Za kaznu su ih dva sata postavili u stavu »mirno« u dvorište kasarne, ali oni su počeli pjevati, a kada je došao komandant dočekali su ga trubljenjem i žviždanjem.

Kolovođe su bili uhapšeni i kažnjeni zatvorom.

Il Grido del Popolo.

POSLEDICE UMORA FINANČNEGA STRAŽNIKA

Reka, aprila 1936. (Agis.) — V snežniškim gozdu so dobili 23. marca t. l. mrtvega finančnega stražnika, ki je podlel, kakor je vse kazalo, navadnemu strelu. Se istega dne so morali uslužbenci graščine Schönburg-Waldenburg prepeljati mrtvega stražnika z avtomobilom v Trnovo, kjer so zahtevali, da se ga položi v farno cerkev na oder. Dosegli so, kljub svoji energični zahtevi le to, da so ga položili v mrtvašnico kot vsakega drugega mrljca. Takoj so pričele oblasti poizvedovati za morilcem, naka so v trumah dnevno zapirali v bistrške ječe moške in ženske. Bili so seveda po zaslišanju preji ali slej izpuščeni, le trije so bili deli časa, a dva so prepeljali v reške zapore, in sicer iz Vrbovega, kot je naš list že zadnjič poročal. V Bistrici so posebno Vrbovce neusmiljeno pretepili in jih mučili, čeprav ni nihče ničesar kriv, ampak so samo osumljeni.

Finančnemu stražniku, koji se je baje pisal Manca Giuseppe so priredili pompozni pogreb. Zastopana je bila seveda vsa vojaška in civilna avtoriteta. Pogreba se je moralo udeležiti tudi mnogo domačinov, zlasti uglednejših, kateri so bili potom

posebnih okrožnic pozvani, da se pogreba udeležijo. Okrožnice z vabili da se pogreba udeležijo je poslal podešta.

Pri vsej zdavi pa ima največ zaslug bivši bistrski podesta Ognibene Karel. Zadnje čase je postal pravi krvnik po naših vaseh, zlasti onih v okolici Podgraja, kjer ima on svojo domačijo. Samopašni Ognibene se je toliko časa zdrževal in se kazal naklonjenega napram našemu človeku, dokler ni vso okolico spravil z gospodarskega stališča absolutno pod svojo oblast, dokler si ni na račun našega ubogega človeka nakopal težke milijone.

Ne zaveda se tega, da po žilah njegovih otrok teče tudi slovenska kri, ker je njegova žena domačinka, ter da se lahko današnje njegovo postopanje bridko maščuje nad njegovimi otroki. Sicer pa, vsa njegova naklonjenost, ki jo je kazal napram našim ljudem je bila le navidezna, kdo ve, koliko takih in sličnih dogodkov ima on na vesti le s to razliko, da se je prej skrivaj, danes pa to javno dela. Naj pripomnimo še to, da tiran Ognibene ima, seveda kot trgovec, potni list za Jugoslavijo, kamor večkrat prihaja.

KONFINIRANI ŠTUDENT SLAVKO VIČIČ SE NAHAJA V POKRAJINI POTENZI

Reka, aprila 1936. (Agis.) — Študent Slavko Vičič iz Trnova pri Ilirski Bistrici, ki je bil 8. decembra meseca leta 1934. aretiran, kasneje postavljen pod policijsko nadzorstvo in končno letošnje leto konfi-

niran na dve leti, se nahaja neke v pokrajini Potenza. Poleg njega je tam tudi več fantov iz Proseka, ki so bili konfinirani zaradi prepevanja slovanskih pesmi.

KAKO U AUSTRIJI GLEDAJU NA SLOVENSKU MANJINU

Karakterističan članak u listu »Tagespost«

U njemačkom listu »Tagespost« izašao je nedavno članak o koruskim Slovincima (Die Slowenen in Kärnten). Taj bi članak, po onom što piše u uvodu, imao biti neki prikaz kulturnih i jezičnih odnosa i uzajamnih veza između Slovenaca i Nijemaca u Koruskoj. Prema »Tagespostu« često u dnevnoj štampi izroni tzv. »probleme koruskih Slovence« i uvijek se ovo pitanje promatra sa čisto političkog staništa, a pri tom se zaboravljaju argumenti stvarnosti, koji bi jedino kod razmatranja ovoga pitanja bili na mjestu.

I eto zato taj list iznosi, na svoj način dakako, kratki povjesni pregled Koruske. Prema piscu tog članka, koruski Slovenci su dobrovoljno ušli u njemački kulturni krug, u svoj su jezik primili mnogo riječi i pojmova od njemačkog jezika, a najveće dobro koje su Slovenci primili njemačkim posredovanjem jest kršćanstvo.

Kroz čitav srednji vijek, nastavlja se dalje, nema niti govora o kakvoj narodnoj suprotnosti. Tako je potrajalo sve do najnovijeg doba. Oba jezika postojala su jedan kraj drugoga i mogla su se upotrebljavati u upravi. Pisalo se naravski latinski, a kasnije i njemački. Jedinstvena uprava države tražila je jedinstveni državni jezik.

Činjenica da imena mjesta u Koruskoj predstavljaju, kako se u članku kaže, mozaik germanskih i slavenskih naziva, gdje je došlo do obostrane polagane jednakosti, daje piscu povoda da govori o jedinstvenom stilu koruskog nazivlja mjesta.

I taj jedinstveni stil, koji vide svagdje u Koruskoj, svi koruski i austrijski Velikonijemci, medju koje valja očito ubrojiti i pisca ovoga članka u »Tagespostu«, vrlo je karakteristična pojava. Glavno je naime, ne priznati u Koruskoj Slovence, kao zasebnu narodnosnu skupinu, sa svim njenim atributima kao dijela svijesnog naroda. Kad se koruske Slovence ne može mimoći, negirati njihovo postojanje, onda ih valja prikazati

kao nešto sasvim drugo nego li su ostali Slovenci i istaknuti kako oni spadaju u njemački kulturni krug. Što više, da zajedno sa Nijemcima u Koruskoj tvore neku posebnu cjelinu, kojoj je zajednički život kroz stotine godina utisnuo značajke gotovo nekog posebnog naroda.

To prevedeno na obični jezik, znači — što se također može opaziti i u članku o kojem je riječ — da Slovenci nemaju neko zasebno pravo u Koruskoj kao manjina, nego živeći u zajednici sa Nijemcima, pripadajući njemačkom kulturnom krugu, i tvoreći s njima u stanovitom smislu jedinstvenu grupu valja primjenjivati prema obim narodnostima isti jedinstveni postupak, naravski njemački.

Jedinu baštinu koju su Slovenci u Koruskoj sobom ponijeli iz svoje pradovine, — nastavlja se dalje — jest jezik, slovenski dijalekt, koji se danas često naziva »vindiški«. U njem se njemački utjecaj ogledava od početka do danas.

Prema piscu u »Tagespostu« običaji i uljudba koruskih Slovence nosi pečat njemački. A mnogi običaji i jednim i drugim seljacima zajednički su. Pojedine grane materijalne kulture, nošnja, pučke pjesme kao i veliko bogatstvo priča Koruske pokazuju kod oba naroda, daleko u prošlost na podudaranje. Njemački utjecaj u svemu prevladava. A drukčije, kaže pisac, i nije moguće, jer su Nijemci bili oduvijek (!?) narod, koji je davao, a Slovenci oni koji su primali. I na temelju stalnog miješanja oba naroda i obiju kultura, nastalo je nešto novo, što valja pribrojiti vlastitom dobru Koruske.

Rekli smo već, poznata je ova njemačka teza u pogledu Koruske i koruskih Slovence. Ona se očituje i u devizi: Kärnten den Kärntnern, u nekom svojevrsnom regionalizmu, koji zapravo znači slabo prikriveni njemački šovinizam, koji neće da znade za Slovence u Koruskoj kao za narodnu manjinu. — (ar).

MALE VIJESTI

MANJINSKE ŠKOLE U NJEMAČKOJ SU UKINUTE

— Posljednjom odredbom njemačke vlade zabranjeno su i odmah zatvorene sve privatne škole u Trećem Reichu. Tako je zatvoreno i 17 lužičko srpskih škola i 59 poljskih škola.

— Pri zadnjem štetju u Italiji je bilo radi nerednosti discipliniranih 13 obćinskih tajnikov, nekađ odstavljenih, nad 25 pa jih je v preiskavi: odstavljenih je bilo dalje 6. podeštarov ter postavljenih već izrednih komisarjev.

— Porez na neženje su povišili u Italiji. Neženje od 25 do 30 god. plaćaju 115 lira poreza godišnje, oni od 30 do 55 godina plaćaju 155 lira, a od 55 do 65 godina plaćaju 85 lira godišnjega poreza.

— Političke konfinirance sa otoka Ponze vlada na silu šalje kao dobrovoljce u Afriku. Medju konfinirancima vlada zabuna.

— Nedavno je po poročilu južnotirolskega lista »Dolomiten« Mussolini sprejel zastopnike nemške manjšine v Italiji. Zastopniki so mu izrazili svoje želje. Mussolini je dovolil listoma »Dolomiten« in »Volksbote« zvišanje števila strani, katero je bilo ob izbruhu abesinske vojne omejeno. Nadalje bo spet izhajal list »Industrie- und Handelszeitung«, tudi izide v kratkem šematizem briksenške škofije. Južni Tirolci se sedaj nadajajo, da bodo zanje napočili boljši časi. Da jih njihove dobre nade le ne varajo!

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— V TRSTU JE BIL OBSOJEN NA TRI LETA JEČE Sulčić Josip iz Sv. Križa. Imenovan je prišel iz inozemstva, in ker mu oblasti niso mogle naprtiti ničesar drugega, ter mu dokazati, so ga obsodile kar brez dokazov.

— Anton Sisović pok. Antona pao je u jamu gdje se kopa bauksit kod Višnjana i zadobio je teške ozljede. Morali su ga prenijeti u bolnicu.

— Martin Božić iz Krnice teško je ranjen na radu u Krapanskom rudniku.

— Annita Italia Garibaldi drži predavanja po Istri. Fašizam ju je najmio da vrši propagandu. Annita je nećakinja borca za talijansku slobodu Garibaldija. Jadnan Garibaldi — kakovo li je potomstvo ostavio!

— U Klani je otvoren tečaj higijene za seoske žene. U tečaj su se upisale učiteljice i oficirske žene, a od naših žena je išlo par njih u tečaj i to samo one koje su morale budući da im muževi rade ili imaju trgovinu.

— Pod Snežnikom so dogradili kapelico lurske Matere Božje, ki je bila zgrajena po trudu tamošnje finančne straže v spomin žrtvam poklica. Blagoslovili jo bodo 23. avgusta t. l.

— V slovenskih narodnih nošah so plesali tržaški dopolavoristi preteklo nedeljo po svojem sestanku na Sv. Gori pri Gorici — pač prizor čisto svoje vrste.

— Župnika u Munama su pozvali na saslušanje zato što je propovijedao hrvatski.

— U Brgradu, u riječkoj biskupiji, je sada župnik Marco Mocevin i on je izbačio iz crkve potpuno hrvatski jezik.

— Na posledicah ran, ki jih je dobl pri eksploziji nekega od vojne ostalega projektila, je umrl 14 letni Bratuž Pavel iz Gorice.

— V vasi Bergonja pri Kobaridu je gorelo pri Franu Gruntarju. Požar se je hitro razširil in uničil senik ter del poslopja in prizadeval okoli 10.000 lir škode. Ravno toliko škode trpi vsled požara vdova Marija Pregelj iz Renč.

— Ker niso poslali svojih sinov na predvojaške tečaje in pazili na njih, so bili obsojeni na po 50 lir kazni Teodor Brežan, Andrej GINGER, Jakob Komelj; možje so stari po 60, 65 in 70 let.

— Pri Sv. Luciji se je ponesrečilo pri delu Ivan Leban in si zlomil kost, da je moral biti odpeljan u bolnicu.

— Trgovino so jim zaprili radi prekoračenja cene in sicer po dva dni: Bratuž Olgi in Colji Antonu; po 5 dni pa Ščuki Antonu, ki je obsojen že drugič u zadnjih tihh mesecih, ter Mariji Jakumin iz Trsta.

— V nedeljo je bila odprta svečano škocijanska jama. V nej je bila ta dan postavljena tudi posebna iluminacija.

— Znana velika zavarovalnica »Assicurazioni generali«, ki ima tudi pri nas velike podružnice, je podpisala za okoli 70 milijonov 5% državnega vojnega posojila. Njene rezerve so se zmanjšale za okoli 40 milijonov. Kdo finansira fašizam?

— Liburnija alta će se zvati rudarsko selo kod rudokopa Krapan. To, kažu, po želji Mussolinijevoj. U okolici rudnika se naselilo oko 1000 talijanskih rudara s familijama.

— V Komnu so zaprl 60 letnega Frana Petelina, ki prebiva u Gabrovici, ker ni hotel pokazati gozdnemu čuvaju legitimacije, ter mu je še poleg vsega prisolil par krepkih.

— V nedeljo 10. t. m. bodo blagoslovili u Kanalu spomenik generalu Franu Škodniku, ustanovitelju proslulega zavoda in dijaškoga konvikta u Tolminu.

— Anton Bošković, star 26 godina, smrtno je nastradao u Krapanskom rudniku. Dva vagoneta su mu zdrobila glavu.

— U Gorici je umro otac zagrebačke glumice Vike Podgorske, Valentin Čus, graditelj i posiednik. Umro je u starosti od 74 godine.

— U Podgradu se unesrećio padši sa bicikla, Anton Družina. Prevezen je u Riječku bolnicu u teškom stanju.

— Trinaestogodišnjeg Antona Peruška Martinovog iz Peruški ušla je zmija u bosu nogu. Brzo su ga morali prenijeti u puljsku bolnicu.

— V Rodiku pri Divači je umrl pretekli mesec učitelj Gregoretič. Imenovan je služio dolgo let u južni Italiji, od kjer se je vrnio bolan in ni već okrevao. Preostalim naše sožalje.

DVA NAŠA ROJAKA KOT GOSTA LJUBLJANSKE OPERE

Ljubljana, 3. maja. — Agis. — Naša rojakinja Anita Mezetova, priljubljena med beograjsko gledališko publiko, katere goji do nje posebne simpatije, je gostovala v ljubljanski operi v nedeljo 20. aprila z naslovno vlogo v operi Manon. Čid. Mezetova razpolaga z zvočnim, simpatičnim in dobro izšolanim glasom. Ljubljanska gledališka publika jo je obsula s cvetjem in aplavzom, pa tudi ljubljanska kritika jo je pohvalila. — Mezetova se baje v kratkom vrne na Dunaj, kjer misli nadaljevati s študijami. Želimo ji obilo uspeha!

V nedeljo 28. aprila pa je gostoval v ljubljanski operi naš rojak, Gorican Marij Šimenc kot Othello v istoimenski operi. Ljubljanska kritika se zelo pohvalno izražala o tem njegovem nastopu, gledališka publika pa ga je za njegovo izvajanje nagradila z neskončnimi aplavzi.

NAŠ ROJAK ŽUPNIK DAVID DOKTORIČ JE POSLAN V MONTEVIDEO.

Ljubljana, 4. maja 1936. (Agis.) — Včerajšnje ljubljansko časopisje je poročalo, da je naš rojak G. David Doktorič imenovan od ministra za socialno politiko in narodno zdravje za izseljenskega dopisnika v Montevideo. Čestitamo!

DIPLOMA

Na zagrebškem vseučilišču je bila 29. aprila promovirana za doktorja vsega zdravstva rojakinja Vela Plesničarjeva, rodom iz Ajdovščine. Čestitamo! (Agis.)

VJENČANJA

U subotu 2 o. m. j. vjenčao se u Zagrebu g. Luka Mihovilić, »Abesinac«, s gospodjicom Ninom Mihovilić. Oba su iz Premanture.

Mlademu paru srdačne čestitke.

V nedeljo dne 3. maja se je v Krškem poročil član našega društva g. Alojzij Šonc z gđ. Milko Žiganti-jevo. Bil je dober organizator pri društvu Soča. Veliko je pripomogel, da je društvo pridrilo dr. Česnikovo dramo »Dobrovo«. Mlademu paru obilo sreče.

SMRT

30. aprila je umrl v Ljubljani ravnatelj firme »Isis« Baltazar Baebler. Pokojni je bil od leta 1905. do leta 1917. profesor kemije na Idrijski realki. Ob prevratu je poveljeval Narodni straži, nato pa je prevzel vodstvo zavoda. Kot ravnatelj se je uspešno upiral nasilni italijanizaciji realka. Laške oblasti so ga zaradi tega obsodile v konfinacijo. Prognanstvo se je izognil z begom preko meje 1. 1919. Blag mu spomin! Zalujočim naše sožalje.

U Zagrebu je umro 1. maja Špiro Peručić, bivši sudac u Pulj. Bio je poznat prijatelj našega naroda i aktivno je sarađivao u predratnim našim borbama. Bila mu laka zemlja.

METAMORFOZA

Eden ameriški iseljeniški list prinaša to le notico: *Dokler se Abesinci upirajo Mussolinijevim fašistom, so »divjaki«. Kadar bodo pa pomagali italijanskim fašistom zatirati in ubijati druge »divjake«, tedaj bodo »civilizirani abesinski kristjani«.* Vrhunec civilizacije in krščanstva pa dosežejo, ko jih Mussolini pozove v Italijo, da mu pomorejo udušiti revolucijo italijanskih »divjakov«.

BOŽIČ LADO:

NAŠ IDRIJSKI KOT

Ob petintridesetletnici ustanovitve in desetletnici nasilne ukinitve prve slovenske srednje šole — idrijske realka

10

Rudarjeva ljubezen

Posebno življenje idrijskega rudarja je izoblikovalo njegovo značilno duševnost in izrazil značaj. Družabnost, šegavost, dobrročnost, odkritosrčnost, bistroumnost, velika težnja po izobrazbi, so lepe lastnosti idrijskega človeka, katerim se pridruži še ena lepa ali ne lepa, velika trmoglavost. Vse te lepe lastnosti potrjuje goreča ljubezen Idričana do narave in vsega, kar v njej živi in biva. Kdor ljubi cvetlice, ptice in druge živali, ne more biti slab in hudoben. Lega mesta, gozd sega prav do zadnjih hiš, mu je ustvarila vse pogoje za iskreno in nesebično ljubezen do prirode. Kamor krene, četudi le okoli hiše, je že v neposrednem stiku s prirodo. Sivih mestnih zidov, prahu in mrkljavih mestnih obrazov ni v naši kotlini.

Rudar se ne zateka v prirodo in gozd samo zaradi potrebe po lesu in drvah, pač pa tudi zaradi razvedrila in zabave. Izletništvo je bilo že od nekdaj silno razvito, saj so znane izletne točke idrijskega rudarja celo dve sto let nazaj. Poleg že omenjenih izletišč so bili Idričanom priljubljeni izleti na vzhodu na vrh sv. Treh kraljev nad Vrbniko, ki je spadal v področje idrijskega podružnice SPD. K sv. Trem kraljem je peljala markirana pot iz Idrije čez Kovacev Rovt, pod vasio Zavratec in čez Matjažve kamre v Sopot do cerkve na Vrh. Tu se je Idričanu odprl širok razgled v središče Slovenije, proti Ljubljani.

Vas Žiri in Logatec sta bila vedno polna idrijskih gostov. Oba kraja sta spadala v kulturno in gospodarsko območje Idrije. V Žireh je bil ustanovljen odsek idrijskega

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

OB PETLETNICI »TABORA« V LJUBLJANI IZREDNO USPELI KONCERT ISTRSKIH PESMI

Ljubljana, 2. maja 1936. — (Agis.) V soboto 25. aprila t. l. nas je društvo »Tabor« presenetilo z izredno uspešno prireditvijo. Petletnici svojega obstoja je »Tabor« proslavil s prireditvijo koncerta istrskih pesmi. S tem je gotovo zabeležil enega največjih korakov k resnemu delovanju in hotevju tudi končni zunanji umerjenosti. Zadnji koncert »Tabora« je zato za nas dvojno važen: pokazal je na dostojni višini, ki mu jo lahko marsikdo zavida našo pesem, drugi pa je na zunaj zabeležil in si v javnosti utrdil prepričanje o svojem resnem in umetniškem stremeljenju, če bi začel in šel to pot dalje, bi in bo lahko največ pripomogel k končnemu uravnovešenju v javnosti.

Dvorana Trgovskega doma je bila nabito polna. Med gosti smo srečali mnogo priznanih glasbenih strokovnjakov, ki so z vidnim zadovoljstvom spremljali vsa izvajanja. Naravnost luksuzno izdelan program koncerta je omogočil vsem, da so z lahkoto sledili pesmi, ki so se peče v dialektu. — Ne smemo pa zetako v začetku pozabiti in omeniti moramo še drugo: na koncertu so se izvajale izključno le skladbe našega komponista in slikarja Saše Santla, ki je v Istri, ko je tam služboval, globoko proniknil v dušo tamkašnjega človeka in njegovega izražanja, ter to zli v muziko. Tudi je sam dirigiral, zlasti par suit po istrskih narodnih motivih. Tako se je »Tabor« oddizil tudi njemu in njegovemu umetniškemu stremeljenju.

Uvodno besedo je imel profesor J. Bačič: »Sedaj, ko je umrl vsaki izliv duše na ustih naših ljudi v Istri pod pritiskom krute sile, ki ne da niti da molči Boga v svojem jeziku, niti da sploh z glasom zžene v sladkem materinskem jeziku, a kaj šele da bi zapel — Vam moram govoriti o istrski narodni pesmi. — Istria je kot ustvarjena za pesem. Morje! — Oj more moje ča dobra uživaš, kad uživaš mlo drago moje! — Oj ti, brode, zani me na more, pa me pelji do dragoga mogla! Učka, čičarja. Stevilni pastirji igrajo na frule in na mehove; pa dolinice in dolinice, kamor je voda nanesla črno zemljo z nekoč gozdnatih brd, ki so jih aenastine Benetke ogolile. Zopet dalje sredinja, siva Istria, Motovunski log, dom Dragonje, Velega Jože, zuženstvo Avstrije... all još ne bje, časa muke puna. — Došlo je najgore zlo na Istro, gore nego smrt... To je par vrstic iz njegovega toplega govora, ki ga je z mirnim, tuge polnim glasom, a z globoko nežnostjo podajal.

Istrska himna »Predobri Bože« je bila prva točka. Mešani zbor spremljan z radijskim orkestrom je dal tej pesmi polnega izraza in vcepil celotnemu večeru pravi pečat. Zbor Tržič. Kako je bil priljubljen od vseh je jasno pokazalo vse članstvo, kateremu je moral obljubiti, da se bo kmalu zopet vrnil k nam, ter v enaki meri pomagal vsemu društvu.

Sledilo je nato imenovanje novega predsednika, za katerega je bil izvoljen ing. Stepančič, ki je radevolje sprejel to odgovornost polno mesto ter izjavil, da bo z ostalimi novolvoljenimi tovariši odboriki skrbel za dobro društvo »Sloga« zelo v bodočnosti obilo plodne sadove.

Prevzel je nato besedo brat Simčič od društva Tabor želeč obilo uspeha. Sledil mu je brat Obad od Akad. Društva v Ljubljani, ter nato je podal besedo tovarišu Viskovcu, zastopniku Zveze emigrantskih združenj v Ljubljani. — Popoldne istega dne se je vršil mali izlet na šmarjetno goro, katerega so se udeležili tudi bratje Ljubljanci. — Bratu ing. Stepančiču in njegovim zvestim tovarišem novolvoljenim želimo obilo uspeha.

»Bratje z razpetimi jadrli le urno naprejš!« SOČAN.

Tržič. Kako je bil priljubljen od vseh je jasno pokazalo vse članstvo, kateremu je moral obljubiti, da se bo kmalu zopet vrnil k nam, ter v enaki meri pomagal vsemu društvu.

Sledilo je nato imenovanje novega predsednika, za katerega je bil izvoljen ing. Stepančič, ki je radevolje sprejel to odgovornost polno mesto ter izjavil, da bo z ostalimi novolvoljenimi tovariši odboriki skrbel za dobro društvo »Sloga« zelo v bodočnosti obilo plodne sadove.

Prevzel je nato besedo brat Simčič od društva Tabor želeč obilo uspeha. Sledil mu je brat Obad od Akad. Društva v Ljubljani, ter nato je podal besedo tovarišu Viskovcu, zastopniku Zveze emigrantskih združenj v Ljubljani. — Popoldne istega dne se je vršil mali izlet na šmarjetno goro, katerega so se udeležili tudi bratje Ljubljanci. — Bratu ing. Stepančiču in njegovim zvestim tovarišem novolvoljenim želimo obilo uspeha.

»Bratje z razpetimi jadrli le urno naprejš!« SOČAN.

Sestanek Akademskih starešin v Ljubljani

Pred kratkim se je vršil v Ljubljani sestanek Akademskih starešin in sicer v prostorih restavracije Slamič. Na programu je bil referat zveznega predsednika dra čoka o naših problemih. Po kratkem referatu se je razvila mestoma zelo živahna debata, ki je privedla do marsikaterih razlasnitve in pokazala še mnogo odprtih problemov v naši organizaciji in neorganizirani emigraciji. (Agis.)

IZ DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Od društva »Istre« u Zagrebu primili smo ovaj dopis s molbom da ga uvrstimo:

P. n. Uredništvu lista »Istra« u Zagrebu. U broju 8 Vašeg cijenjenog lista od 21. februara o. g. donijeli ste vijest »Jutarnjeg lista«, da dr. Hrvoja Mezulčić nije dao pristanak da udje u novi odbor društva »Istra«.

Kako je ta vijest u »Jutarnjem listu« naknadno ispravljena, to vas molimo da radi ispravnog obavještenja naše javnosti izvolite i vi u Vašem cijenjenom listu taj ispravak konstatirati.

Ta izjava u »Jutarnjem listu« od 24. februara o. g. glasi:

U vezi s izjavom dra Hrvoja Mezulčića koju smo nedavno donijeli i u kojoj je izjavio da nije dao pristanka da bude član u novi odbor, primili smo sada od društva »Istre« ovo:

U vezi izjave g. dra Hrvoja Mezulčića od vjetnika u Zagrebu koja je izašla u Vašem cijenjenom listu od 20. veljače molimo Vas, da istini za volju utvrdite sljedeće: G. dr. Hrvoja Mezulčić u dva maha zapitan od predsjednika akcionog odbora da li se prima kandidacija u odbor društva »Istra« izjavio je oba puta izričito i glasno da se kandidacije prima. — Za odbor društva »Istra«: Predsjednik: Broćević; Tajnik: Debeljuh.

Zahvala društva »Istra« u Zagrebu

Za zajednički ručak priredjen od strane društva »Istra« u Zagrebu na Uskrs ove godine izbjeglicama (Abesincima) doprinijeli su dr. Razem i vo 300 dinara, Penić i van, veletrovaoc 20 kg živežnih namirnica i firma Rabus i sinovi oko 3 kg suhog mesa, na čemu plemenitim darovateljima ovim putem izjavljujemo najtopliju zahvalnost na blagonaklonosti prema istarskoj sirotinji.

GLAVNA SKUPŠTINA JUGOSLOVENSKE MATICE U ZAGREBU

održat će se u nedjelju dne 16. maja o. g. u 10 sati ujutro prema već objavljenom dnevnom redu u dvorani »Jadranske strazice« u Zagrebu, Gajeva ul. 28, I. na koju se ovime pozivlju članovi i prijatelji ove ustanove.

Javna zahvala Jugoslovenske Matice u Zagrebu

Gospoda Mielca profesora Krauth poklonila je za siromašnu istarsku djecu 40 para čarapa.

Gospodin Makso Antić, generalni direktor Jugosl. udruženja banke, umjesto vijenca na odar blagopokojnoga g. Jerneja Pintec-a iz Ljubljane (Gospodstva c. 2) poklonio je Jugoslovenskoj Matici iznos od 100 (stotinu) Din.

G. Dr. Ante Pavelić, senator, mjesto vijenca na odar blagopokojnog g. Spira Peručića, generalnog tajnika zagreb. burze, bivšeg predsjednika suda u Istri, poklonio je Jugosl. Matici iznos od 150 (jednostotinapadeset) Din.

Plemenitim darovateljima i dobrotvornima braće iz porobljene Istre najsrdačnije zahvaljuje. — ODBOR.

Članski sastanak »Tabora« u Kamniku

Rojaki! V nedeljo dne 10. maja ob 3 h popoldne se vrši v Radomljah članski sastanak prosv. in podp. društva »Tabor« v Kamniku.

Ker se bo na sestanku odredil tudi točen datum obnove zbora vabi vse člane in prijatelje na zanesljivo udeležbo. Predaval bo tovariš Figar o zelo važnem in aktualnem vprašanju. — ODBOR.

Občni zbor »Soče« v Jesenicah

V. redni občni zbor društva »Soča«, Jesenice se vrši v četrtek dne 14. maja t. l. ob 20 h na Savi v gostini pri Kobalu z običajnim dnevnim redom. Vsi člani so vabljani da se obnove zbora polnostevilo udeležijo, kar je tudi njih dolžnost.

ga Sokola in knjižnica odseka a. f. d. »Prosvete«.

Nad Črnim Vrhom se dviga najvišji vrh v neposredni idrijski okolici, Javornik ali Medvedov turn (1240 m), z razglednim stolpom, s katerega je prelep razgled do Snežnika, Jadranskega morja, Furlanske nižine, Julijskih Alp, in Kamniških planin. Pod vrhom, nasproti Medvedove kmetije, je podružnica SPD postavila planinsko »Pirnatovo koč«. Usoda koč je prav žalostna, saj je danes ni več. Javornik je bil od Idričanov zelo dobro obiskan. Mnogi so jo udarili tudi čez Tisovec na Otlico, od tam na Golake, ali na Čaven. Daljša tura je bila čez Mrzlo Ruppo, Zg. Tribuš, čez Kobilico in Čepovan v Gorico. Prav pridno so Idričani romali v vipavsko dolino. Vleklo jih je tja dobro vino in božja pot v Logu, kamor so romali na Veliki Šmarren. V neposrednem stiku z naravo, ko je vsak korak gledal pred seboj rastlinstvo in nad seboj čul ptičje žvrgolenje, ki ga je budilo iz jutranjega spanja, je rudar vzljubil cvetlice in ptice. Poleg domačih rož, ki krase okna, so morale biti tudi gozdne cvetlice na mizi. Praznik je bil, ko so prišli prvi telohi, trobentice in vijolice v liho. Prav posebno so priljubljene šmarnice. Meseca maja, ko je v mladini zaplula mlada kri, je vstal rudar zgodaj in šel po več ur daleč nabirat šmarnice. Kadarkoli je šel v gozd po drva, je prinesel seboj tudi rož. Ko pa je nastopila jesen, tedaj je prav vneto nabiral užitne gobe, ki jih v idrijski okolici ni malo.

V gozdu je čul ptice, pričel jih je spoznavati in oponašati. Želel si jih je doma. V želji, da bi mu poživile dom, nikdar pa iz kakšnih drugih vzrokov, jih je pričel loviti. Nekateri so postali prav strastni in poklicni ptičarji. Na domovih ni manjkalo vsakovrstnih limanic, gajbic in drugih pripomočkov. Vedeli so dobro, kje bo pomlad pel samec in kje bodo gnezda. Našli so gnezdo in oprezovali rast mladičev. Ko so ti dorasli, so vjeli najlepše in jih zaprli v

kletke. Posebno so bili priljubljeni drozgi, kosi, slavci, sinice, taščice, kalini in drugi. Hiše brez ptičje kletke in ptičjega petja ni bilo. Z ujetniki so lepo ravnali in jim nudili vsega, kar so le premogli. Odtrgali so si od ust meso, zalagali pevke z mravljinimi jajci, ki so jih bog ve kako daleč nabrali. Pod pečjo ni nikoli manjkalo glinastega lonca, kjer so se v otrobi in drugem ostanku jedil redili črvi, slastna hrana ptičev pevcev. Ptčki so se tako udomačili in niso zapustili hiše, četudi jim je rudar odprl vrata. Ko so se pričeli jeseni ptiči seliti, je ptičar dobro vedel kakšne vrste bodo letele čez ta ali oni vrh. Čeprav je brila burja in naletaval sneg, je vztrajno čakal potujočega tropa in se s pevci zadovoljno vračal domov.

Kdo še ni bil v svetli poletni noči z rudarskim ptičarjem v gozdu? To je bil dogodek, vreden doživljanja. V iz zelenja spleteno ulico se je vsedel med veje strastni ptičar, nastavljal še prej zunaj prav močne limanice in pričel z nalašč za to prirejeno piščaljo pridno posnemati skovik sove. Kaj kmalu se je predramil ptičji svet in se jezen spustil na ulico. Srake, čolje, pa radevedne sove in čuki so naskočili dozdevnega izzivalca in postali plen nočnega lovca.

Med rudarji je bila tudi lepa četa lovcev na zverjad, ki so v prostem času, bolj iz ljubezni do prirode ko iz želje po ubijanju, zahajali na lov.

Mnogi so bili tudi prvovrstni čebelarji, ki so se postavljali s prvimi roji na bivšem Kranjskem. Čebele so prodajali daleč po svetu, v Nemčijo in celo v Ameriko.

Idrijski svet, zaprt sam vase, je seveda tudi rudarja krepko privezal nase. Saj če izvezamemo izlete in romanja v kraje iz domačega obzorja, Idričan ni zahajal nikdar na svet. Čital je knjige, časopisje, se zanimal za svetovne dogodke, ali zanj je bil le en sam svet, eno samo življenje: rodna kotlina. V njej je vestno izpolnjeval svoje dolžnosti pod zemljo, se izven

doma izživljal, zanj ves živel, vanjo se vselej vračal, če ga ja usoda kdajkoli izvalila v daljni svet. Težka je ločitev z doma in veliko domotožje ga ubija in utrjuje v prepričanju, da je zani samo Idrija in se boji, da bi jo daleč po svetu zavedno izgubil. Poslavlja se od fantov in poje:

Oj, predragi podgorski fantje, kol'kokrat smo skupaj b'ili, lepe pesmi prepevali, kratke čase živjeli.

Oh, pa zdaj gremo na tuje in nazaj nas več ne bo, zbogom bratje, in sestrice, zbogom, zbogom, ljubice.

Njegovo hrepenenje po domu, Idriji hribih in sv. Antonu nam najlepše izražajo kitice neznanega pesnika, ki jih je uglasil bil Jožef Gnezda. Pesem je v C-duru in izrazito podaja domotožje.

HREPENENJE.

Hribi moje domovine! Pred ko pride smrt po me, me je gnalo iz tujne, da vas vidim enkrat še!

Da te vidim, hribček zali! Ondi cerkvice blešči, v kateri deček mali sem preživel sladke dni!

Nič manjši ni rudarjeva ljubezen do petja in glasbe. V vsaki hiši, družini je bil mali pevski zbor, ter ta ali oni instrument. Idričani so rojeni muzikanti, pravijo. Če ni odmevalo petje, ki je bilo čuti iz te hiše vijolono, iz druge kitara, trombo ali kak drug instrument, Dekleta so rade igrale na citre. Neštete godbe, orkestri in pevski zbori samo potrjujejo našo trditve. Glasbena šola, ustanovljena po vojni, je siljajno uspevala. Pred vojno je bilo mnogo privatnih učiteljev glasbe, ki so bili po večini rudarji sami. Učitelj glasbene šole je več let po ukinitvi šole zapisal, da je Idrija silno bogata s pevci in godbeniki in da tako nadarjenega materiala še nikoli ni imel.

PAR USPOMENA NA POK. PROF. MATKA MANDIĆA

Matko Mandić

Davno je to bilo. A sve je još tako svježe — kao noćasnji san... Mladi smo tada bili poput kapljica jutarnje rose na travici mekanog »pull luga zelenog«. Djaci zanešenjaci.

Na koparskom učiteljskom, u venecijanskom gnijezdu, gdje smo bili izvrnuti svim mogućim šikanama sa strane mržnjom zadojene fukare, bili su dani svi preduvjeti za to, da postanemo rodoljubi — fanatici. Tu svetu vatra njetilo je u nama i podgrijavao je na jedan divan način i nezaboravni otac istarskog učiteljstva, pok. Fran Franković-Drenovčanin.

Nije dakle nikakvo čudo, što smo mi nestašni idealiste jedva na jedvine jade dočekali kakav javni zbor polit. društva »Edinost« u okolici Kopra. Polit. društvo »Edinost« važilo je tada za nas kao neki konzulat Slavenstva, šta više — pan — Slavenstva na onoj najistaknutijoj njegovoj ivici. A istoimeni list (pored »Naše Sloge«) čitali smo ko sveto pismo.

Prvi susret sa pok. Mandićem.

Tamo negdje godine gospodnje 1896. U selu Krkavci, visoko nad koparskim gnijezdom, a prema jugo-istoku Istre. Penjemo se čilo i bodro nebu pod oblake, a sve u nama kipi od puste želje da što prije čujemo gromku riječ naših vodja s Mandićem na čelu. Putem susrećemo mase seljaka, koji se s nama žure istome cilju. Divno nam je pri duši. Kao da ispijamo čašu za čašom najsladje pica. — Da, ali nema te čaše, koja ne bi sadržavala i po koju kap neizbježne gorčine... Nalazimo naime i na takve skupine naših seljaka, koji nas mlade fantaste ljuto razočaravaju. Potkupljeni otrovnim grošom stoljetnog dušmanina, nabacuju se na nas tučom kamenja, derući se u sav glas: Aviva Istrija italijana... Da ne bijaše u blizini austr. žandara (na sreću rodom Slovenca), bogzna kako bismo bili prošli mi mladi vojnici, koji smo tako oduševljeno htjeli da »slavimo slavu slavu Slovenov slavnih«. Bolan pečat ostavi ta grdna zgoda u našim mladim dušama i mi jurnismo u mahnitom zaletu dalje, da se što prije okupamo i očistimo u moru riječi, što ćemo ih začas čuti na zboru »Edinosti«.

Mala seoska dvorana. Skutrismo se u kutu. Dupkom puno, a vani sve glava do glave.

Dični župnik i rodoljub šašelj otvara zbor. Govori ko iz knjige. Za njim se javlja idealni i nadasve simpatični mladi kapelan šonc. U svom prelijepom vatrenom govoru aludira i na one nesretne naše zavedenjake. I njega to boli. Svečano, gordo raspoloženje među tom silnom, razdraganom masom...

Dobiva riječ pok. prof. Matko Mandić. Susprežemo dah i — dižemo se na prste. I gledamo »zabljenog« i slušamo i gutamo svaku riječ. A njegova riječ razlijeva se poput bujice i nosi sa sobom svačiju dušu. I naše. Impozantna pojava muškarca u naponu muzevske snage. Junačkim gestama svoje poznate ljevice potertava svaku značajniju rečenicu, a glas mu ori ko u Grgura Ninškoga. Odjedared zagrimo: »In će je kdo tukaj, da je prišiel mir motit, naj se hitro pobere ven...« Kod tih riječi ustremi pogled ravno u naš kut... Ni kapi krvi nije ostalo u taj mah u mojim žilama. Posumnjao je — pomislih — da smo mi neki unajmljeni koparski fakinci. Koliko puta smo u poznijim godinama spominjali taj momenat. Da je pok. Mandić znao, tko je ona mala šašća omladinaca tamo doli u kutu... »Sveto pismo pravi: kdor tebe s kamenom, ti njega s kruhom« nastavlja Mandić dalje — »jaz pa pravim: kdor tebe s kamenom, ti vžami še večjo steno — in zalučaj jo v njega...!« Da ste čuli tu buru oduševljenja na takve riječi svećenika. Da, ali narodnogaa svećenika! Očito je bilo, da govori narodu iz duše. Nezaboravni momenat!

Po drugi puta video sam pok. Mandića šest godina kasnije u Trstu. (Tu

NAŠA KULTURNA KRONIKA

TRI OBLETNICE V NAŠI LIRIKI

S. Gregorčič, S. Kosovel in D. Kette

V letošnje leto padajo tri obletnice, ne samo najmočnejših in najvidnejših predstavnikov naše ampak tudi slovenske lirike sploh. Trije ljudje, rojeni vsak na drugem koščku naše zemlje v tih različitih časih, vsak v svoji dobi in pod različnimi vplivi. A vendar so med temi tremi našimi poeti spletene vezi. So to tihe stezice, ki so stekle po naši zemlji tam od Soče čez Kras tja v Brkine. Zvezale so te staze tri mehke duše, a obenem so objele tudi vso našo zemljo in našega človeka v celosti.

Najstarejši med njimi je Simon Gregorčič in tridesetletnica njegove smrti pade v letošnje jesen. Rojen ob najkočljivejši meji slovenske zemlje, je tam zrasel, deloma živel in deloval in končno bil tam tudi pokopan. Bil je otrok tistega časa, ko je po naši zemlji vstajala narodna zavest, ko se je naš človek jel prebujati in otrešati tuje pesti. Živel je med ljudstvom, z njim delal in čutil in vse to jasno odseva v njegovih verzih, ki so mehki, napisani iz srca in gredo do srca. Iz njegovih pesmi poganja ljubezen do slovenske zemlje, zlasti pa do onega kosa naše zemlje, kjer je bil rojen; njej je vse podaril, zanjo je živel in zanjo umrl. Saj ji je posvetil skoro vse svoje najbolje pesmi in je v njih opisal vso njeno lepoto, vse življenje in trpljenje njenega človeka s tako preprosto iskrenostjo, da jo lahko vsak doume. Zjel je v pesnih vso tragiko naše slovenske zemlje, zlasti pa tragiko onega koščka naše zemlje, ki je na tuj živeli. V svojih stihih je združil Gregorčič ves svoj ponos in ponos svojega naroda, vanje je zlil vso svojo ljubezen in ljubezen našega človeka do svoje domovine.

S preprosto a lepo in iskreno besedo si je Gregorčič usekal težko pot slovenskega poeta, usekal pa jo je tako globoko, da jo ne bo zabrisal ne čas ne druge sile. Ne samo od srca do srca, njegove pesmi so šle tudi od ust do ust, iz leta v leto, postale so narodno blago, narodov zaklad. In ta zaklad je neizčrpen v nežni ljubezni do svojega naroda, ki si ga je Gregorčič popolnoma osvojil. Naslov »goriški slavček« mu gre po vsej pravici, kajti tako preprostih in naravnih stihov kot so njegovi, naša poezija do danes še ni imela. Pa ne samo zaradi tega. Napisal in zapustil nam je toliko pesmi, skoraj samih lirčnih, kot do danes še noben drug slovenski pesnik.

Morda Gregorčič ne pomeni toliko za naše slovensko slovstvo kot za naš narod. Tu pa si je ustvaril s svojim delom neizbrisni spomenik. Zato zasluži, da se ga ob njegovi tridesetletnici smrti spominjamo za to poklicani.

Ljubljana, 4. maja 1936. — (Agis.) Ob desetletnici smrti našega pesnika Srečka Kosovela priredi Slavistični klub na ljubljanski univerzi v dramskem gledališču večer sodobne slovenske lirike, S to priveditvijo, ki bo v torek 26. maja ob 20 uri, bo gotovo najlepše počastjen Srečkov spomin, saj je to manifest, da nastopa povojni lirčni rod v njegovem znamenju, da je pri njem Srečkov ime najvišje zapisano. Uvodno besedo bo govoril najnadarnejši pesnik, mladi Bogomil Fatur, ki je po rojstvu naš rojak. On bo tudi bral Kosovelove pesmi. Svoje pesmi bodo na tem večeru brali Tone Seliškar, Anton Vodnik, Miran Jarc, Božo Vodušek, Edvard Kocbek, Vida Taufer i Bogomil Fatur. — Primorske rojake opozarjamo še posebe

je on bio pretsjednikom svih mogućih društava), »Slovensko pevsko društvo« imalo je koncert. Iza koncerta sakupili se članovi u nekom lokalnu. Pjevalo se sve u šesnaest — kako to samo Slovenci umiju. U neke najavi pok. Mandić neku kastavsku starinsku pjesmu. Nastade muk, a u mene nestade daha. Šta će biti — pomislih — od mojih »čudnih« intervala u ovoj atmosferi, prezasićenosti temperovanom muzikom. — Prof. Mandić — kao zapjevač — počeo prvi, da odmah zatim prihvati kao »sekunde« njegov brat pok. Dr. Frane, liječnik i rodoljub u Trstu. Narodni naš duet razlijegao se skladno u tom divnom skupu nacionalne naše trščanske sredine, a odobravanju ne bijaše ni konca ni kraja. Kako sam bio — a i danas sam — zahvalan pok. Mandiću na toj njegovoj dirljivoj pažnji prema drevnoj našoj muzici. A volio je on i poštovao tu starinu. Ta poznato je i to, kako je on neobično uživao, kad bi za božićne blagdane znao dolaziti doma, samo da se može do mile volje nabugariti u rukavačkoj crkvi u božićnoj našoj: Po-roditi se j' Kralj nebeski...

I treći susretaj s dragim pokojnikom imponirao mi je silno i to na jednoj skupštini »Polit. društva za Hrvate i Slovence u Istri« u opatijskoj »Zori«. Bilo je to u poznatoj eri, koja bijaše izbacila na usta nekih »mladih« nemilu psokvu: »stari balunerii« (Bogzna da li se ti isti »mladi« danas već osjećaju — »balunerima«?! Brzo postaje »balunerom« onaj, kome smrdi — rad do kraja!)

Zivo se sjećam te »slavne« skupštine u našoj ubavoj Opatiji. Navaljivalo se na časne starce jednom nezapamćenom

na ta večer, da se ga obilno udeležijo in tako počastijo spomin našega pesnika s Krasa. Cene so znižane od 14 Din navzdol, Naprodaj so v Severjevi trafiki v Selemburgovi ulici.

Kot tretjo obletnico naj zabeležimo šest desetletnico rojstva Dragotina Ketteja, katera je v januarja neopazno zdrsnila mimo nas. In vendar je bil Kette, kljub svoji kratki življenjski dobi tako močan in pomemben lik v slovenski poeziji, da bi ne smeli tako molče mimo te obletnice.

Rojen je bil na Premu — bivšem Notranjskem, kjer je oče služboval kot učitelj in bil obenem cerkven organist, dne 19. januarja 1876. Oče je bil Vrhničan, mati pa iz znane Valenčičeve družine iz Trnova pri Ilirski Bistrici. Nesreča je hotela, da mu je v zgodnji mladosti umrla mati, kar je bilo morda usodno za njegovo kratko življenje. Oče ni matere dolgo preživel, kmalu za njim pa je šel še Kette, mlad star komaj 23 let.

Ob svojem prihodu v Ljubljano je bil Kette prepuščen samemu sebi, zlasti po očetovi smrti. Navezan je bil le na pomoč bogatega strica Valenčiča in neke tete. Ta dva pa sta želela, kot pravi ljudska govorica v njegovom rojstem kraju, da bi šel študirat bogoslovje, čemur se je mladi Dragotin postavil po robu in si izpodkopal stricovo naklonjenost. Bil je nato primoran se sam nekaj časa preživljati z instrukcijami in sprejemati tujo naplonjenost. Zato je tudi zadnje tri gimnazijske razrede dovršil v Novem mestu. Ker je bil še kot sedmošolec potrjen, je moral takoj po maturi na mesto na Dunaj, k vojakom v Trst. Tu se je na vajah prehladil, zbolel in bil kot bolnik odslavljen iz vojaške službe. Prišel je v Ljubljano, kjer je 26. maja 1899 umrl za jetiko. Pokopan je pri Sv. Križu v skupnem grobu slov. »Moderne«.

Dragotin Kette spada v slovensko moderno. Bil je tovariš še živečega slovenskega pesnika Župančiča ter Carkarja in Murna. Cankar ga je imel rad in ga je visoko cenil in je bil prvi, ki je Ketteja doumel, ocenil vrednost njegovih del in ga postavil na višino svetovnih lirikov. Pesniti je začel že kot otrok in njegova prva pesem je bila baje posvečena očetu za god in jo je spisal, ko mu je bilo šele osem let. Že v drugi šoli pa je imel cel album pesmic. Poeziji se je posvetil nekako zadnja tri leta. In v teh dobrih treh letih pesniškega delovanja je Kette dosegel prvi vrh slovenske moderne. Za razvoj slovenske pesniške oblike je Kette velikega pomena. Skušal se je otresti vsakega tujega vpliva in se poglabiti v domačega človeka in njegovo življenje. Saj je sam rekel, da največ uspeha v slovenski poeziji doseže oni, ki je naraven in preprost v besedi in zajema iz narodovega življenja. Murnu je pa nekoč pisal: »Zame bi bilo boljše, da nisem stopil v javnost. Spisal bi morebiti manj, a kaj boljšega.«

Svoje pesmi je Kette priobčeval večinoma v Ljubljanskem Zvonu, otroške pravljice in pripovedke, basni v prozi in v verzih pa sta prinašala Vrtec in Angelček. Njegovi sonetni cikli pa so najlepša Kettejeva dela. Mnogi njegovega nenatisnjenege dela pa se je tudi zgubilo.

Pred smrtjo je svojo zapuščino izročil neki ljubljanski založbi, za svojega dediča pa je določil Podporno dr. za slovenske visokošolce na Dunaju.

vehemencom. Muka je to bila slušati — i gledati... Stari su međutim junački izdržali unakrsnu vatra. A kako i ne bi, kad je iza njih stajao nesebičan i požrtvovan rad dugih decenija. Pok. Mandić — završavajući skupštinu (bijaše pretsjednikom društva) podiže svoju legendarnu ljevicu i odreza: »Bili smo upozoreni, da skupimo sve svoje snage za ovaj današnji sastanak... Mogli ste se uvjeriti, da smo te snage imali dosta i da je ostalo još i rezerve — ako Bog da — za buduću rad...«

Po posljednji put sreo sam se s pok. Mandićem u Trstu u njegovom stanu. Bilo je to kobne 1914 godine. Mnogi- ma je ta fatalna godina pomrsila račune, pa nije pošteđila ni mene. Morao sam prekinuti svoje muzičke studije u Beču — i ravno u Trst, k svojoj slavnoj 97 regimenti. Pa kud će suza neg na oko i ja pravo k našem starini. Ne nalazim ga doma. Oporavlja se negdje u Tirolu od ljute boljetice. Ostavljam kod njegovih knjige i neke druge sitnice, pa hajd pod pušku. — Kako se meni međutim nikako nije dalo na frontu, pronašao sam načina da budem superarbitriran i evo me opet u Trstu, da preuzmem kod Mandićevih svoju »ubošćinu«. Silno sam se obradovao, našavši ovaj puta doma i Njega. A znate li koja mu je prva riječ bila, kad je čuo da dolazim iz Ljubljane?

»Šta će biti s našom Istom, šta se govori u Ljubljani?«

Nije dočekao Rapalla, ali ga je pre-dosjećao. I trpio je mnogo radi toga. Možda više nego itko drugi... Smrt ga rješila muka tjelesnih i duševnih, u četvrtak, dne 13. maja 1915 godine. »Naša Sloge« donosi topao i dirljiv nekro-

ZORKO PRELOVČEV JUBILEJ

Ljubljana, 3. maja 1936. — Agis. — Prihodni teden obhaja naš rojak dirigent in skladatelj Zorko Prelovčev pet in dvajsetletnico svojega neumornega dela pri pevskem društvu Ljubljanski Zvon in obenem tudi svojega umetniškega delovanja na glasbenem polju. V sredo dne 8. maja bo prirejen v Filharmonični dvorani koncert na katerem se bodo izvajale izključno le njegove skladbe. Prelovčeve ožje rojake — Idričane se še zlasti opozarja na ta večer, ki je nekak uvod v proslavo obletnic idrijske realke. Vstopnice si lahko že vnaprej vsakdo nabavi v knjigarni Glasbene Matice.

DVE NAŠI NOVI KNJIGI V IZDAJI VODNIKOVE DRUŽBE

Ljubljana, 3. maja 1936. — Agis. Kot vsako leto je tudi letos Vodnikova družba izdala za veliko noč spet štiri nove knjige in med njimi dve, katerih vsebina je vzeta iz življenja naših onkraj meje. In sicer kot druga knjiga te izdaje je izšla: povest »Srebrnika«, ki jo je spisal France Bevč. Bevčkova povest se odigrava nekje v goriških hribih in nam slika borbo starega gospodarja z mladim. Je to eno izmed zadnjih Bevčevih del in bo prav gotovo našlo med čitatelji slovenske knjige zaslužen priznanje; kot treja knjiga iste družbe pa je izšla povest »Zarečanje«, ki jo je spisal Ivan Albrecht. Ni to povest, ki se morda nanaša na vas Zarečje, pač pa na oni del naše zemlje onkraj meje, ki leži ob vodi Reki in tržaški cesti, ob kateri se še danes dobijo ponosne domačije, z velikimi gospodarskimi poslopiji, ki so v prejšnjem stoletju in skoraj vse do pred vojne dominirale tod, a so zlasti pod fašističnim režimom zaplane propasti. Kod pravi kritika, je baje ta knjiga dosedanje najboljšje pisateljevo delo.

DUKIČEVA »POSLEDNJA ISKRA« NA SLOVAČKOM

Direktor državne trgovačke akademije u Nitri, prof. Dr. Vojtěch Mierka, koji je već ranije preveo više Dukičevih pjesama, aforizama i roman »Iz dnevnika jednog magarca«, objavio je sada u prošlom broju kulturnog i kritičkog tjednika »Nezavislost«, u Nitri, njegovu pjesmu »Posljednja iskra« iz poznate zbirke »Od osvita do sutona«.

ZANIMIV ČLANEK DR. ČERMELJA.

Četrta številka »Proteusa«, ki je izšla aprila t. l. je prinesla zanimiv članek našega rojaka dr. Čermelja »O podzemnih vodnih tokovih primorskega Krasa«.

log svome dugogodišnjem uredniku u broju od 15 maja 1915. Vadimo iz njega nekoje značajnije stavke, da ih i danas pročitaju oni »neki ter neki«, koji su pokušavali potčjenjivati rad pok. Mandića.

...»općine, korporacije, pojedinci uticali su se njemu, kada je bilo što za-govoriti, rastumačiti, poduprijeti, požuriti pri pokrajinskoj političkoj ili kojoj drugoj vlasti u Trstu. Takav rad, na koji su bili manje više upućeni svi naši stari rodoljubi, bio je trudan, vrlo često nezahvalan, rijetko većim uspjehom okrunjen, ali Mandić ga je vršio rado, nesebično a narod je bio zadovoljan, da ima koga, koji ga predvodi pred »gospodu« i za njega dobru riječ reče«.

U istom broju »Naše Sloge« ima i osmrtnica obitelji Mandić-Brnčić, gdje čitamo: »Smrti ostanci milog pokojnika biti će po blagoslovu u župnoj crkvi sv. Antona Novoga u Trstu preneseni i privremeno pokopani na trščanskom groblju... a u zgodnije doba biti će na izričitu pokojnikovu želju preneseni na groblje sv. Lucije u Kastavu«.

Želja pok. Mandića ispunila se je. On počiva doma. Tamo blizu Jurčić i Jurjenčić...

Dragi profesore Mate! Napisao sam ovo par riječi iz dubokog pijeteta. Kako je pak i moja davna i vruća želja da nadjem vječni počinak na svetomatejskom »cimiteru«, a prorokuje mi to i moj učitelj i književnik Ante Dukić-Jurjenić u testamentu, složenom za mene, to se upravo od srca radujem i ponosim, što ću biti u susjedstvu sa čovjekom, koji se je sav žrtvovao za jednu uzvišenu ideju...

Ivan Matetić-Ronjgov

Za maj

12 45201-07

49 64895-87

19 45422-05

59 66995-82

39 2961-14819

69 1195-52

49 2491-14

69 5905-41

35 45847-00

69 1405-29

59 2967-00

79 1437-27

99 5305-09

79 2927-44

Bata